

Таким чином, основною умовою розвитку та функціонування правової держави є втілення у практичну площину життя цілого ряду умов, засад, зокрема, принципу реальності прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, що неможливо здійснити без функціонування належних механізмів захисту та охорони. Це підтверджується тезою професора С.С. Алексеєва, суть якої зводиться до того, що за право треба боротися. Але боротися треба з надійними засобами, гідними високої мети, якою є право.

Їх розуміння як самостійних правових явищ неможливо без попереднього визначення сутності, структури, співвідношення та взаємодії у механізмі реалізації або забезпечення прав та свобод, визначення взаємозв'язків з іншими правовими явищами, формами існування тощо.

УДК 343.98

Шершньова В.О.,
здобувач,

Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО

Організаційний процес в розслідуванні починається переважно із визначення та конкретизації цілей стосовно: 1) обробки первинної інформації, що надійшла; 2) впорядкування дій всіх учасників процесу розслідування, використання науково-технічних засобів; 3) збирання, пошуку, синтезу інформації, необхідної для завершення розслідування; 4) створення необхідних умов для проведення розслідування, зокрема, і ліквідації протидії; 5) вирішення тактичних завдань шляхом використання оптимальних методів розслідування. Цілі організації розслідування можуть бути досягнуті лише за наявності відповідного рівня знань про сутність процесів організації, а саме про предмет, завдання, методи, принципи організації розслідування.

Як будь-який елемент загальної структури, організація діяльності слідчого має свій предмет, який є частиною предмета криміналістики. До предмета організаційних основ розслідування відносяться закономірності формування структури розслідування як діяльності, а саме процес її визначення, удосконалення, керівництва розслідуванням, створення умов для якісного провадження слідчих й інших дій. Предмет організації розслідування охоплює також закономірності, пов'язані із забезпеченням планомірності розслідування; використанням криміналістичних версій; роботою щодо запобігання злочинів; організацією взаємодії слідчого з іншими органами та громадськістю; розшуковою роботою слідчого; формами організації криміналістичної діяльності.

Завдання слідчих податкової міліції в ході виконання ними своїх функціональних обов'язків, пов'язаних із виявленням, документуванням, розслідуванням і запобіганням порушень податкового законодавства, обумовлені цілями та завданням кримінального судочинства нашої держави, викладеними в ст. 2 КПК України.

Домінуючими завданнями в структурі розслідування злочинів є пізнавальні тактичні завдання, інші носять підпорядкований характер. Вміння будувати ієрар-

хію тактичних завдань розслідування є одним із найбільш суттєвих ознак оволодіння методикою розслідування податкових злочинів.

Завдання організації діяльності слідчого можна диференціювати на загальні та спеціальні. До загальних завдань належать:

- створення оптимальних умов для швидкого й повного розкриття, розслідування та запобігання злочинів при найбільш раціональній витраті часу, сил і засобів. Створення умов включає професійну підготовку кадрів органів розслідування, матеріальне забезпечення (в першу чергу засобами криміналістичної техніки та спеціалістами, транспортом, зв'язком), можливість маневрування силами та засобами;

- забезпечення узгодженості, впорядкованості й цілеспрямованості дій органів і осіб під час вирішення окремих завдань, що стоять перед ними.

Спеціальними завданнями є:

- забезпечення вибору і впровадження найбільш ефективних організаційних форм діяльності щодо розкриття, розслідування та запобігання злочинів;

- розробка й удосконалення рекомендацій НОП слідчого;

- забезпечення між учасниками спільної діяльності ефективної взаємодії.

З'ясування завдань і методів організації діяльності слідчого дозволяє здійснювати цілеспрямований теоретичний пошук, спираючись на науково обґрунтований методологічний інструментарій.

Під методом організації діяльності слідчого слід розуміти комплекс правил діяльності слідчого, належне виконання яких за умови дотримання вимог закону гарантує отримання у справі нових знань і правильне вирішення завдань досудового слідства.

На організацію діяльності слідчого поширюються методи криміналістики, проте, зважаючи на специфіку цієї сфери, доречно говорити про наявність властивих лише їй методів, які можуть бути поділені на загальні та спеціальні. Загальними є методи, що поширюються на організацію роботи в цілому, незалежно від ситуації розслідування, категорії, характеру й інших особливостей кримінальної справи (моделювання, криміналістичне прогнозування, планування, алгоритмізація та регулювання слідчої й оперативно-розшукової діяльності). Ці методи організаційної діяльності слід відрізнити від структурно-криміналістичних (організаційно-тактичних) прийомів підготовки і проведення окремих слідчих дій. Разом з тим, вказані методи носять не загальний, а локальний характер. Деякі з них, такі, як планування, алгоритмізація та регулювання слідчої й оперативно-розшукової діяльності, не можуть бути віднесені до загальних методів. Загальними методами організації криміналістичної діяльності є загальнонаукові методи, що реалізуються в криміналістиці: спостереження, вимірювання, опис, порівняння, експеримент, моделювання, логічні методи, математико-кібернетичні й евристичні. Спеціальні методи відображають специфіку їх реалізації в умовах конкретної слідчої ситуації, у тому числі й конфліктної, особливості кримінальної справи тощо. Система даних методів формується із деяких спеціальних методів криміналістики і науки організації.

Розробка нових методів повинна передбачати їх відповідність певним критеріям, з яких один із найважливіших – доступність для сприйняття практиками, можливість застосування в сучасних умовах та практична ефективність.